

EDİTÖR

Doç. Dr. Ahu Arıcıoğlu

Doç. Dr. Filiz Gültekin

Okul Psikolojik Danışmanlarına Yaygın Sorunlar İçin Yol Haritası

YAZARLAR

Dr. Öğretim Üyesi Mustafa Kurt

Doç.Dr. Bahtiyar Eraslan Çapan

Dr. Öğr. Üyesi Fuad Bakioğlu

Doç. Dr. Özlem Tagay

Dr. Öğr. Üyesi Figen Paslı

Dr. Öğr. Üyesi Aygöl Nalbant

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kaya

Doç. Dr. Filiz Gültekin

Doç. Dr. Ahu Arıcıoğlu

ISBN: 978-605-7602-10-7

Sertifika No: 34068

Editörler

Doç. Dr. Ahu Arıcıoğlu

Doç. Dr. Filiz Gültekin

Kapak

Bülent POLAT

Mizanpaj

Burhan MADEN

Redaksiyon

Muhammet ÖZCAN

Baskı ve Cilt:

Tarcan Matbaacılık

İvedik Caddesi No:417/A

Yenimahalle/Ankara

Eposta: tarcanctp@gmail.com

Tel: 0312 3843435

Birinci Baskı: 2019

ASOS YAYINLARI

e-posta: asosyayinlari@gmail.com

web: www.asosyayinlari.com

Tel: 0530 473 23 00

Yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Tüm bölümler intihal.net benzerlik tespit programından geçirilmiştir.

Bu yayını SOBIAD tarafından indekslenmiştir.

Yazarlar, yazmış oldukları bölümlerin özgünlüğünden sorumludur.

EDİTÖR

Doç. Dr. Ahu Arıcıoğlu

Doç. Dr. Filiz Gültekin

Okul Psikolojik Danışmanlarına Yaygın Sorunlar İçin Yol Haritası

YAZARLAR

Dr. Öğretim Üyesi Mustafa Kurt

Doç.Dr. Bahtiyar Eraslan Çapan

Dr. Öğr. Üyesi Fuad Bakioğlu

Doç. Dr. Özlem Tagay

Dr. Öğr. Üyesi Figen Paslı

Dr. Öğr. Üyesi Aygöl Nalbant

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kaya

Doç. Dr. Filiz Gültekin

Doç. Dr. Ahu Arıcıoğlu

BÖLÜMLER ve YAZARLARI

Bölüm 1: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları

Dr. Öğretim Üyesi Mustafa KURT

Bölüm 2: Sanal Zorbalık Ve Ahlaki Çözülme

Doç. Dr. Bahtiyar Eraslan

Dr. Öğr. Üyesi Fuad Bakioğlu

Bölüm 3: Okullarda Konsültasyon Hizmetleri

Doç. Dr. Özlem Tagay

Bölüm 4: Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar

Dr. Öğr. Üyesi Figen Paslı

Bölüm 5: Adalet Sisteminde Olan Çocuklarla Çalışma

Dr. Öğr. Üyesi Aygül Nalbant

Bölüm 6: Sınava Hazırlanan Öğrencilerde Aileden Sosyal Destek

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kaya

Bölüm 7: Eğitsel ve Mesleki Planlama Çalışmaları

Doç. Dr. Filiz Gültekin

Doç. Dr. Ahu Arıcıoğlu

İçindekiler

BÖLÜMLER ve YAZARLARI	4
ÖN SÖZ	9

BÖLÜM 1

BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMLARI (BEP)

<i>Dr. Öğretim Üyesi Mustafa KURT</i>	11
---	----

Giriş	11
-------------	----

TEMEL KAVRAMLAR.....	12
----------------------	----

Zedelenme, Yetersizlik ve Özur/Engel.....	12
---	----

Zedelenme.....	13
----------------	----

Yetersizlik	13
-------------------	----

Özur (Engel).....	14
-------------------	----

Özel Gereksinimli Birey	17
-------------------------------	----

ÖZEL EĞİTİM.....	18
------------------	----

Özel Eğitimin Temel Amacı	18
---------------------------------	----

Özel Eğitimde Müdahale Türleri.....	21
-------------------------------------	----

Tanılama ve Yerleştirme Süreci İle İlgili Kavramlar.....	24
--	----

TANILAMA, YERLEŞTİRME ve BEP GELİŞTİRME SÜRECİ.....	30
---	----

Yetersizliğin Ölçümlenmesi	31
----------------------------------	----

Fark Etme	31
-----------------	----

Yetersizliğin Tanınması	33
-------------------------------	----

Yetersizliğin Ölçümlenmesi Aşamasının Tanılama ve Yerleştirme Sürecindeki Rolü.....	33
---	----

Eğitsel Ölçümlenme (Özrün Ölçümlenmesi)	35
---	----

Kaba Değerlendirme	36
--------------------------	----

Görüşme	38
---------------	----

Gözlemler	40
-----------------	----

Özrün İşlevsel Betiminin Oluşturulması.....	42
---	----

Vaka İnceleme Özeti'nin Oluşturulması.....	43
--	----

Amaçların Tasarlanması.....	45
-----------------------------	----

Geçiş Hizmetlerinin Planlanması.....	46
--------------------------------------	----

En Az Kısıtlayıcı Ortamın Belirlenmesi.....	47
---	----

Tüm Hizmet Planının Oluşturulması	48
Sonuç ve Öneriler	48
Kaynakça	51

BÖLÜM 2

SANAL ZORBALIK VE AHLAKİ ÇÖZÜLME

<i>Doç. Dr. Bahtiyar Eraslan Çapan - Dr. Öğr. Gör. Fuad Bakioğlu</i>	55
--	----

Giriş	55
-------------	----

TEMEL KAVRAMLAR.....	57
----------------------	----

Sanal Zorbalık	57
----------------------	----

Sanal Zorbalık Rollerini.....	58
-------------------------------	----

Sanal Zorbalık Etkileri	60
-------------------------------	----

Ahlaki Çözülme.....	61
---------------------	----

Ahlaki Çözülme Mekanizmaları	63
------------------------------------	----

Ahlaki Çözülme ve Saldırganlık	66
--------------------------------------	----

Ahlaki Çözülmenin Sanal Zorbalıktaki Rolü.....	68
--	----

SANAL ZORBALIĞI ÖNLEME VE MÜDAHALE ETME.....	69
--	----

Okul Psikolojik Danışmanının Rolü.....	69
--	----

Politika Geliştirmek	70
----------------------------	----

Sınıflarda Psiko-Eğitsel Programlar Uygulamak	70
---	----

Psikolojik Danışma Uygulamaları Yapmak	72
--	----

Çocuklara Teknoloji Kurallarını Öğretmek	72
--	----

Eğitim Vermek ve Konsültasyon Yapmak.....	73
---	----

Akran Destek Programları Uygulamak	74
--	----

Öğretmenlerin Rolü.....	75
-------------------------	----

Ebeveynlerin Rolü.....	76
------------------------	----

Çocukla Anlaşmaya Varmak.....	77
-------------------------------	----

Kaynakça	79
----------------	----

BÖLÜM 3

OKULLARDA KONSÜLTASYON HİZMETLERİ

<i>Doç. Dr. Özlem TAGAY</i>	85
-----------------------------------	----

Giriş	85
-------------	----

KONSÜLTASYON.....	86
-------------------	----

OKULLARDA KONSÜLTASYON ÇALIŞMASI YAPILABİLECEK KİŞİLER ...	88
--	----

OKUL TEMELLİ KONSÜLTASYON MODELLERİ.....	96
--	----

Davranışsal Konsültasyon (Problem çözme konsültasyon) Modeli	97
Çözüm Odaklı Konsültasyon Modeli	98
Ruh Sağlığı Konsültasyon Modeli	99
KONSÜLTASYON İÇİN MÜŞAVİRİN SAHİP OLMASI GEREKEN	
BECERİLER	100
Kaynakça	103

BÖLÜM 4

ÇOCUĞA YÖNELİK CİNSEL İSTİSMAR

<i>Dr. Öğr. Üyesi Figen PASLI</i>	107
Giriş	107
Olgu Örneği.....	111
Olgu Örneği.....	112
Olgu Örneği.....	116
Olgu Örneği.....	117
Olgu Örneği.....	118
Kaynakça	120

BÖLÜM 5

ADALET SİSTEMİNDE OLAN ÇOCUKLARLA ÇALIŞMA

<i>Dr. Öğr. Üyesi Aygül NALBANT</i>	123
Giriş	123
Çocuğun Risk Altında Olma Durumu	124
Çocuk Adalet Sistemi	128
Türkiye’de Çocuk Adalet Sistemi.....	130
Çocuk Ceza Adaleti.....	134
SUÇ İŞLEYEN ÇOCUK	135
Ceza Adaletinde Bulunan Çocuklarla Çalışma.....	136
İfadeye Hazırlama-Yanında Bulunma	137
Suça Sürüklenen Çocukla İlgili Sosyal İnceleme Raporlarının Hazırlanması (SİR)	139
Korunma İhtiyacı Olan Çocuklarla Çalışma	140
Korunma İhtiyacı Olan Çocukla İlgili Sosyal İnceleme Raporlarının Hazırlanması (SİR)	141
Suça Sürüklenen ve Korunma İhtiyacı Olan Çocuklara Verilen Tedbir Karalarının Uygulanması.....	144
Kaynakça	146

BÖLÜM 6

SINAVA HAZIRLANAN ÖĞRENCİLERDE AİLEDEN SOSYAL DESTEK.....

<i>Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KAYA</i>	151
Giriş	151
Sosyal Destek Nedir?.....	155
Sosyal Destek Neden Önemlidir?	158
Sosyal Destek ve Stres.....	159
Sosyal Destek Programı Önerisi.....	162
Sosyal Destek Programı Ne İşe Yarar?.....	164
Psikolojik Danışmanlar Sosyal Destekten Nasıl Yararlanabilir?	166
EK.	170
ANNE BABALARA YÖNELİK SOSYAL DESTEK PROGRAMI	170
Kaynakça.....	192

BÖLÜM 7

EĞİTSEL VE MESLEKİ PLANLAMA ÇALIŞMALARI

<i>Doç. Dr. Filiz GÜLTEKİN - Doç. Dr. Ahu ARICIOĞLU</i>	205
Giriş	205
Eğitsel ve Mesleki Planlama	207
Eğitim Düzeylerine Göre Eğitsel ve Mesleki Planlama.....	214
Okul Öncesi ve İlkokul.....	214
Ortaokul	215
Lise.....	216
Eğitsel ve Mesleki Planlama İçin Gerekli Beceri ve Yeterlilikler	217
Eğitsel ve Mesleki Planlama Programları	219
Eğitsel Ve Mesleki Planlamada Kullanılan Materyal Ve Teknikler	220
Okul Psikolojik Danışmanının Eğitsel ve Mesleki Planlamadaki Rolü.....	222
Sonuç	224
Kaynakça.....	228

ÖN SÖZ

Bu kitap, okullarda çalışan psikolojik danışmanların uygulamada karşılaştıkları güçlüklerin üstesinden gelmelerine yardım edecek bir yol haritası olması amacıyla yazılmıştır. Bu kitabın çıkış noktası, zaman zaman mezun öğrencilerimizle ve meslektaşlarımızla bir araya geldiğimizde yaptığımız sohbetlerdir. Özellikle yeni mezun psikolojik danışmanların çalıştıkları kurumlarda karşılaştıkları ve üstesinden gelmekte zorlandıkları durumları öğrenmemiz, bu konuları içeren, uygulamada onlara yardımcı olacak nitelikte bir kitap yazma fikrini ortaya çıkardı. Bu amaçla bireyselleştirilmiş eğitim programları, sanal zorbalık, ahlaki çözümler okullarda konsültasyon hizmetleri, çocuğa yönelik cinsel istismar, adalet sisteminde olan çocuklarla çalışma, sınav hazırlanan öğrencilerde aileden sosyal destek ve eğitsel ve mesleki planlama çalışmaları gibi konulardan oluşan bu kitabı, akademisyen meslektaşlarımızla kaleme aldık.

Kitapta ele alacağımız konuları belirleyebilmemizde, yaşadıkları sorunları içtenlikle bizimle paylaşan mezun öğrencilerimize ve meslektaşlarımıza, özveriyle bir biçimde çalışan bölüm yazarlarımıza, gösterdikleri anlayış ve destek için yayınevi yetkililerine çok teşekkür ederiz. Bu kitabın psikolojik danışman adaylarına ve okul psikolojik danışmanlarına faydalı olmasını diliyoruz.

EDİTÖRLER

Doç. Dr. Ahu Arıcıoğlu

Doç. Dr. Filiz Gültekin

20. 01. 2019

BÖLÜM 1

BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMLARI (BEP)

Dr. Öğretim Üyesi Mustafa KURT
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü
Zihin Engellilerin Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş

BEP ülkemiz eğitim alanında çalışan hemen her birey için bilinmezliğini koruyan bir unsurdur. Sahada karşılaşılan ve farklı uzmanlıkları olan insanlara “BEP nedir?” diye sorulduğunda, birbirlerinden çok farklı cevaplar vereceklerdir. Doğal olarak bu bilinmezlik sahadaki BEP’lerin hazırlanması ve uygulanması üzerinde olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Okullar ya da rehberlik araştırma merkezlerinde hazırlanmış hali hazırdaki BEP’leri incelendiğinde ya birbirinin kopyası gibi görünen BEP’lerle ya da üstün körü yazılmış olanlarıyla karşılaşılmaktadır.

Diğer taraftan gerek okullarda gerekse rehberlik ve araştırma merkezlerinde görev yapmakta olan psikolojik danışmanların da bu belirsizlikten fazlasıyla etkilendiğini söylemek mümkündür. Okullarda görev yapan psikolojik danışmanlar, buldukları okullardaki kaynaştırma öğrencilerinin BEP’lerini oluşturma ve takip etme ile ilgili tüm işlerin sorumlusu olarak görülmektedirler. Gerek okul idaresi gerekse sınıf ve branş öğretmenleri BEP ile ilgili her hususta psikolojik danışmanların görev ve sorumluluk almasını beklemektedirler. Benzer şekilde birçok rehberlik ve araştırma merkezinde de psikolojik danışmanların asli görevleri olmamasına rağmen BEP hazırlama iş yükünü paylaşmak zorunda kaldıkları da bilinmektedir.